/

Desember 1943.

K R I G S O V E R S I K T .

Trass i betydelig kampvirksomhet både på østfronten og i Italia, ligger de viktigste begivenheter siden vår forrige oversikt på det politiske område. Møtet mellom Churchill, Roosevelt og Stalin i Teheran er sikkert det betydningsfulleste som har funnet sted under hele krigen. Her ble den forståelse som Eden, Hull og Molotov nådde fram til ved Moskvakonferensen videre utdypet og som det allerviktigste resultat - ikke minst med tanke på etterkrigstiden - må framheves at Stalin har oppgitt sin isolasjon og innledet direkte personlig samarbeide med lederne for de to store vestlige demokratier, ikke bare for å bringe krigen til hurtigst mulig avslutning, men også for å sikre en fredelig utvikling etterpå. Det heter bl.a. i kommunikeet som utmerker seg ved sin tillitsfulle form og sin frihet for fraser: "Vi har nådd fullstendig enighet m.h.t. omfanget av og tidspunktet for de operasjoner som skal settes igang fra øst, vest og syd". Moskva- og Teherankonferensene har skapt grunnlaget for et tillitsfullt samarbeide mellom de vestlige demokratier og Sovjet-samveldet, den viktigste forutsetning for en langvarig fred etter Hitlers vanvittige krig.

Forut for Teheran-møtet gikk en annen viktig konferense i Kairo der Churchill og Roosevelt møtte Chiang-Kai-sjek. I pyramidenes skygge der "4 årtusen ser ned på oss" som det het i Napoleons dagsbefaling til de franske soldater for 135 år siden, ble Quebec-konferensens militære beslutninger supplert med retningslinjer for den fremtidige ordning i Østen. Kina kommer som stormakt til å avløse Japan som skal avstå alle erobringer siden krigen mot Kina i 1895 og mot Russland i 1905, dvs. Formosa, Korea, Mansjuriet, halve Sakhalin, de besatte kinesiske provinser, Ostindien, Filippinene og øyene i Stillehavet. Japan som idag hersker over 500 millioner skal altså tvinges til å gi tilbake alle frukter av 50 års imperialistisk politikk, et resultat som forhåpentlig vil tjene fremtidige imperialister til skrekk og advarsel. Tilbake blir problemet hvordan 80 millioner skal kunne livberge seg på et territorium av størrelse som Kalifornia, der innbyggertallet bare er tiendeparten. - På tilbaketur fra Teheran hadde Roosevelt og Churchill i Kairo også et møte med den tyrkiske president, uten at noe sikkert er kjent om drøftelsenes innhold, men det ligger jo nær å tro at de har dreiet seg om Tyrkias holdning ved en eventuell Balkaninvasjon. - De tre konferenser har gjort et sterkt inntrykk, særlig på Balkan der nervøsiteten i Ungarn, Romania og Bulgaria er merkbar på mange måter, mens Tyrkias holdning vekker bekymring i Berlin. Selv om meningene er delte regner de fleste med at Tyrkia før eller senere vil endre sin nøytralitetspolitikk, i det minste så meget som Portugal har gjort ved å gi de allierte baser på Azorene. - De militære begivenheter har fremdeles sitt tyngdepunkt på

Østfronten. De viktigste operasjoner har vært knyttet til 3 frontavsnitt, med russisk initiativ på centralfronten og i Dnjeprbuen, mens tyskerne har fortsatt sine angrep i Kievsektoren. På centralfronten er tyskernes stilling betydelig svekket etter tapet av Gomel, før krigen en by på 150000 og et viktig knutepunkt som nå var utbygget til en hjørnestein i det tyske forsvar. Russerne har dermed fått en bredere basis for sitt framstøt over Dnjepr ved Retsjitsa og trenger dels vestover mot Mozyr i utkanten av Rokitnosumpene, dels nordvestover langs Berisinas vestre bredd mot Bobruisk på jernbanen Gomel-Minsk. Mot denne by peker også et framstøt lenger nord mellom Gomel og Mogilev. Vi skal senere komme tilbake til den strategiske betydning av disse operasjoner.

I Dnjepr-buen har de russiske angrep vært særlig voldsomme sydvest for Krementsjug i retning Snamenka, mellom Krivoi Rog og Nikopol mot jernbaneknutepunktet Apostolovo og mot det 40-50 km. brede brohode

tyskerne ennå holder på sydsiden av Dnjepr ved Nikopol. Det viktigste resultat av disse kamper hittil er eroberingen av knutepunktet Snamenka og delvis isolering av Kirovgrad som synes å stå for fall. I det øyeblikk dette skrives melder tyskerne at Tsjerkassy er rømmet "etter ordre". Dermed er forsvaret langs den nordlige arm av Dnjeprbuen brutt sammen og tyskernes stilling inne i Dnjeprbuen blitt meget farlig.

Mens tyskerne overalt ellers har holdt seg til defensiven, har de ved å sette inn sine bevegelige reserver de siste uker tilrevet seg et lokalt initiativ i Kievsektoren. Det er tegn som tyder på at tyskerne i tillit til at invasjon i vest ikke er umiddelbart forestående, har overført en del av den strategiske reserve til østfronten og satt den inn i den kraftige omenn begrensede motoffensiv mellom Fastov og Koroston. Derved har det lykkes den å avverge den imiddelbare trusel mot Buglinjen fra nord; men hvis det ikke lykkes von Manstein å erobre tilbake Kiev, er den strategiske stilling for tyskerne fremdeles ytterst uheldig og den tid de har vunnet til ytterligere befestning av Bug-linjen har de måttet betale dyrt.

Italia. De siste 14 dager har kampaktiviteten øket sterkt både på den engelske og den amerikanske sektor av fronten. I øst har Montgomery forsert Sangro-elven og rykker mot Pescara 40 km. lenger nord. De truer her den viktige veiforbindelse tversover halvøya til Rom. I vest har general Clarks arme gjort et dypt innbrudd i den tyske vinterlinje og erobret sterkt forsvarte fjellstillinger som stenger hovedveien til Rom. På hele fronten volder imidlertid både vær- og terrengforholdene store vanskeligheter for angriperne.

Sjøkrigen. De viktigste begivenheter har vært henlagt til Stillehavet der amerikanernes besettelse av Gilbertøygruppen danner et viktig ledd i den strategiske oppmarsj mot Japan. Øyene ble besatt av japanerne samtidig med angrepet på Pearl Harbor. Gruppen består av en masse koraløyer og ligger mellom Hawai og Salomonøyene, 3900 km. fra førstnevnte, 2100 km. fra sistnevnte. Den japanske hovedbasis med flyplass var på Tarawa som japanerne forsvarte så å si til siste mann. Washington melder at hangarskibet "Liscombe Bay" ble senket, men ingen andre fartøyer gikk tapt. Den amerikanske angrepsstyrke omfattet både slagskib og hangarskib. For å bevare herredømmet i Gilbertarkipelet måtte japanerne sette inn flåtens hovedstridskrefter men den risiko var de ikke villige til å ta. Resultatet er at amerikanerne har sikret seg en viktig basis for angrep på de nordenforliggende Marshalløyene. Marshalløyene ble forøvrig allerede 4. des. utsatt for et stort flyangrep fra hangarskib. 72 japanske fly ble skutt ned, 2 lette kryssere, et tankskib og 3 lastebåter ble senket. - Alt tyder på at amerikanerne nå føler seg sterke nok til å møte den samlede japanske flåte. Den amerikanske flåte anslåes f.t. til 19 slagskib, 40 hangarskib, derav 8 store, tallrike kryssere og henimot 300 jagere. Dertil kommer ca. 30000 marinefly. Amerikanerne binder nå den japanske hovedstyrke i Stillehavet. Dette virker tilbake på japanernes styrke i Indiske ocean der englenderne har forsterket sine flåtestridskrefter betydelig etter Italias kapitulasjon og under Mounbattens overledelse forbereder en offensiv mot japanserne fra vest. - Fra Atlanterhavet meldes om ubåtangrep på 3 konvoyer. På 8 dager ble 6 av de 15 angripende ubåter senket uten at noe handelsskib gikk tapt. November var m.h.t. senkningstall den beste måned for de allierte siden 1940. Det er således fremdeles forsvaret som har overtaket i ubåtkrigen. Betydningen av dette kan ikke overvurderes. Det er intet mindre enn forutsetningen for det avgjørende konsentriske slag mot Tyskland som ble endelig besluttet på møtet i Teheran.

Luftkrigen. Også i luften gjør den alliertes overlegenhet seg stadig mer gjellende. Bare været synes nå fra tid til annen å kunne legge effektive hindringer for gjennomføringen av de anglo-amerikanske dag- og nattangrep som utstrekkes til et stadig større område. I Marseille er ubåtstasjonen bombet, i Toulon ble 5 krigsskib senket og 5 andre ødelagt sammen med kaier og tørrdokker, Berlin har under de 5 siste storangrep fått mellom 7 og 8000 tonn bomber, 8. des. fikk Leipzig 1500 tonn i løpet av 20 min., og under det siste store dagangrep på

Emden skjøt amerikanerne ned 138 tyske jagere. Trass i at tyskerne nå konsentrerer seg om utbygging av jagerfly og luftvern er det vanskelig å se hvordan forsvaret skal kunne holde tritt med veksten i angrippernes styrke. Bare USA produserte således i november 8789 fly, derav over 1000 fire-motors bombefly.

Forberedelsene til et crescendo i luftkrigen pågår med stor intensitet. I Middelhavet er nettopp 15. amerikanske flykorps blitt føyet til 9. og 12., i England øker både Bomber command og det 8. amerikanske korps raskt i styrke. Sin fulle kraft kan de engelskbaserte flystyrker imidlertid først utfolde når værforholdene blir gunstige for kontinuerlig flyvirksomhet av stort omfang, - sannsynligvis først i februar-mars.

Stillingen ved årets utgang viser at den militære situasjon har undergått en revolusjonerende forandring i løpet av 1943. Bare avbrutt av motoffensiven i februar-mars, som førte til gjenerobringen av Kharkow, har de tyske armeer vært på tilbaketog hele året igjennom. I Russland har den "elastiske tilbaketrekning" vært uttrykk for et tilbaketog på mellom 1000 og 1500 km., i Nord-Afrika og Italia har et lignende "elastisk" forsvar medført en retrett på mellom 3 og 4000 km. For 1 år siden stod de tyske armeer ennå i Stalingrad (den russiske vinteroffensiv som skulle føre til så store resultater begynte 27. november), og foran Grosny midt oppe i de kaukasiske oljefelter, mens Rommel nettopp var kastet ut av Egypt etter sitt farlige framstøt mot Suez. Men - hvordan er stillingen idag? I øst befinner store strekninger av fronten seg i overgangen mellom høst og vinter. Det er åpenbart at vær og føre legger store hindringer for operasjonene, uten at dette har kunnet avbryte de to motstanderes iherdige anstrengelser for å tilrettelegge den strategiske situasjon best mulig med det forestående vinterfelttog for øyet. På centralfronten har russerne etter erobringen av Gomel presset en kile nordvestover langs Beresina mot byen Bobruisk, et viktig knutepunkt nord for Rokitnosumpene på veien til Kvite-Russlands hovedstad Minsk. Hvis det ikke lykkes tyskerne å stanse dette framstøt, vil russerne på samme måte som ved Gomel komme i ryggen av den sterke tyske forsvarslinje som fra Sjlobin og Rogatsjev ved Dnjeprs øvre løp strekker seg over Mogilev og Orsja til Vitebsk. Framstøtet mot Bobruisk er således en trusel mot hele den tyske centralfront. Men samtidig har russerne etter Gomels fall presset på mot Mozyr som ligger i den østlige utkant av Rokitnosumpene. Dette framstøt må sees i sammenheng med det russiske framstøt nordvestover fra Kiev med erobringen av Ovrutsj som resultat. Denne by ligger i den sydlige utkant av de store sumpområder. Ved framstøtene fra Gomel og fra Kiev har således russerne nådd Rokitno- eller Pripetsumpene både i øst og i syd og dermed sikret seg en rekke fordeler: 1. Det operative samspill mellom de tyske armeer på centralfronten og sydfronten er praktisk talt umuliggjort. 2. Russerne får en meget effektiv flankebeskyttelse i nord ved en eventuell knipetangbevegelse mot sydvest fra Kievområdet. 3. Russerne kan få direkte støtte av partisangruppene som tyskerne aldri har fått bukt med i det uveisomme terreng. Rokitnosumpene har en utstrekning på 250 km. øst-vest og ca. 200 km. nord-syd. Bare meget lokalkjente folk kan ferdes utenfor de få veier som krysser området. Men med de lokalkjente partisaners hjelp er det ikke utelukket at russerne nå på vintertid kan føre større styrker gjennom dette for tyske forsvarsanlegg nesten blottede område og omgå de tyske flanker både mot nord og mot syd. Under alle omstendigheter vil de tyske forbindelseslinjer stadig være truet fra de svære sumpdistriktene.

M.h.t. operasjonene i Dnjeprbuen er det tydelig at de tilsikter å gjøre de sterke tyske stillinger ved Krivoi Rog og Nikopol uholdbare ved en omfattende manøver mot vest og sydvest over Snamenka og Kirovgrad. Innbruddet i de tyske stillinger i dette avsnitt er allerede så dypt at tyskerne løper en betydelig risiko ved å tviholde på sine stillinger mellom Krivoi Rog og Nikopol. Når de setter så meget inn på en i lengden uholdbar stilling er det vel for å vinne tid til utbygging

av Bug-linjen som den tyske hærledelse neppe ventet skulle bli aktuell så tidlig. - Von Mansteins motoffensiv i Kievavsnittet har tydeligvis samme formål. Den har hatt begrenset succé forsåvidt som det er lykkes tyskerne å erobre tilbake Sjitomir og Korosten og dermed frigjøre en viktig nord-sydgående jernbaneforbindelse; men den har ikke formådd å endre den alminnelige strategiske situasjon. Tyskerne har ikke greidd å realisere den frontforkortelse de hele tiden har tilstrept og hva verre er for dem, fronten har en konfigurasjon som åpner store muligheter både i retning av Balkan og Balticum for den russiske vinteroffensiv som etter alt å dømme forestår, ja kanskje allerede er innledet med det voldsomme russiske angrep ved Nevel som det nettopp meldes om.

Plassen tillater ikke en drøftelse av de mulige operasjoner vestmaktene nå under høytrykk forbereder i forbindelse med det forestående konsentriske angrep. Det skal bare til avslutning nevnes at vektige grunner taler for at det avgjørende slag først kan innledes et stykke ut i 1944. En har imidlertid lov til å regne med at det da kommer med en voldsomhet som kan gjøre den forferdelige sluttfase i denne grusomme krig kort.

vVv

Universitetsstipendiat Einar Høigård

er død i fengsel. Vårt Universitet og vår skole har mistet en av sine beste menn. Einar Høigård var et rikt begavet, klokt og edelt menneske som tross sin unge alder alt hadde satt dype spor som vitenskapsmann og pedagog. En lovende akademisk fremtid ventet ham, men han ofret alt i kampen for frihet, rett og sannhet, - tilsist også livet.

Einar Høigård er død, men hans lysende eksempel vil leve sålenge fødselsårene 1940-1944 minnes i norsk historie.

vVv

Våre landsmenn ute.

Norges internasjonale posisjon er bedre i dag enn den noensinne har vært. Det som når oss utefra av bøker, presse, radio og statsmannstaler bærer vitnesbyrd om det. Overalt i den frie verden følger man med respekt og beundring Norges kamp.

Det skyldes mange ting: frihetens og folkestyrets fjellfaste tradisjoner i vårt land, vår stilling til det mellomfolkelige samarbeid hvor vår gode vilje aldri har kunnet dras i tvil, vår sosiale standard, vårt kulturelle nivå osv. Men først og fremst skyldes det sikkert vår klare og faste holdning overfor overfallsmennene og deres håndfull hjelpere i NS, vår kamp for friheten og retten fra første stund og gjennom de mørkeste kriseperioder, såvel ute som på hjemmefronten.

Når vi nordmenn tenker på denne kamp, er det klart for oss at her er en utpreget vekselvirkning mellom hjemmefront og utefront. Fra London har vi ofte fått høre hvilken inspirasjon våre landsmenn der ute henter i vår tause, våpenløse strid her hjemme, mot overgrep og terror, mot trusler og lokketoner, mot savn og stadig voksende trykk på alle områder. Det har ligget en appell i denne innsatsen for alle ute. Vi er glade og stolte over det.

Men det kan være grunn til også å si noen ord om den inspirasjon vi her hjemme har kunnet hente i norsk innsats ute, av kongen og hans rådgivere, av sjøfolkene, flyverne og alle de andre som hver dag retter slagene mot voldsmakten, av våre kulturelle ambassadører med Sigrid Undset i spissen som viser verden hva norsk lynne og norske ideer betyr.

Kanskje den mest verdifulle av alle innsatser var den kongen og regjeringen gjorde da de besluttet ikke å kapitulere, men heller gå i landflyktighet og fortsette kampen. Det så svært ut mange ganger sommeren 1940, med hjemlandet utlevert til undertrykkerne, med sammenbrudd og kapitulasjon hos forbundsfelle etter forbundsfelle, til slutt med den siste bastion, Englands, skjebne lagt i hendene på en håndfull jagerflyvere - med Amerika fjernt og Russland tilsynelatende enda fjernere. Men kongen og hans menn vaklet ikke. De gå parolen å kjempe

videre, for friheten og retten. Den klare og faste linje har hatt uvurderlig betydning; vi behøver bare tenke på hvilken forvirring og hvilke vansker enkelte andre nasjoner har hatt å trekkes med for å fatte det. Hos oss fikk nasjonen straks et fast krystallisasjonspunkt i landets statschef, dets lovlige regjering og dets militære ledelse. Fritt og ubundet kunne de trekke opp sin linje og gi sine direktiver. Kanskje ikke alle her hjemme den gang var klar over betydningen av at det her aldri var et sekunds uklarhet. Nå skjønner alle at den linje som ble valt, var den eneste riktige. Den skapte både hjemmefronten og utefronten.

I årene som er gått, har vi sett hvilken imponerende innsats nordmenn ute har gjort, både for Norges spesielle interesser og i selve krigsanstrengelsene. Vi er ikke noen stormakt, vi er ikke noen militærmakt, vi har ikke kunnet legge noe avgjørende lodd i vektskålen. Men i forhold til våre resurser har vi gjort en innsats vi kan være bekjent av og som er mottatt med den varmeste anerkjennelse av våre allierte, små som store.

Uten forkleinelse for noen eller noe må først og fremst flåten nevnes. På det felt kan vi si at norsk innsats har hatt om ikke avgjørende, så iallfall vesentlig betydning. Maritimt er nemlig Norge en stormakt. Og i en fase av krigen da tilførslene over sjøen var helt avgjørende, ja, selve livsnerven i kampen, ble Norges 3-4 millioner tonn frie skip og våre 25000 sjøfolk ute en faktor av historisk rekkevidde. For bare å nevne én ting: nesten halvparten av all bensin og olje til Storbritannia gikk på norsk kjøl over Atlanterhavet. Våre skip forserte de farligste farvann, og vi led alvorlige tap i mannskap og materiell. Men miner og torpedoer skremte aldri norske sjøfolk. De seilte, og de utrettet undere av dristighet og dødsforakt, av utholdenhet og sjømannskap.

I en moderne krig er det å holde tilførslene i gang like viktig som noen innsats de væpnede styrker gjør. Men også i den direkte kamp har det frie Norge gjort seg gjeldende på en måte som avtvinger uforbeholden respekt. Vår marine, med 70 skip og 5-6000 mann har løst mange viktige og vanskelige oppgaver, med aldri sviktende mot og dyktighet, og våre flyvere er blant de mest ansette i de frie nasjoners mektige luftarmada, like kjent for sin dyktighet i navigering og andre pilotfordigheter som for sin strålende kampånd. Landstridskreftene har hittil hatt mindre anledning til å gjøre seg gjeldende, men det vi har sett av dem under strandhugg-operasjoner og det vi hører f.eks. om norske commandotroppers og fallskjermjegeres øvelser og fighting spirit, er garanti for at de ikke kommer til å stå tilbake for noen når timen slår.

Vi skal heller ikke glemme det mindre oppsiktsvekkende, men dyktige og samvittighetsfulle arbeid de forskjellige sivile myndigheter utfører fra dag til dag. Det er ikke av det som faller mest i øynene, men det betyr overordentlig meget for arbeidet med å gjenreise landet og gi det en aktet plass i folkenes fellesskap. Vi kan nevne den finansielle ledelse - den norske er den eneste av regjeringene i landflyktighet som helt ut finansierer sin virksomhet ved egne midler (takket være flåten) og endog kan legge opp reserver. Vi kan nevne arbeidet med forberedelsen av Norges forsyning etter krigen med matvarer og råstoffer, det sosiale og kulturelle arbeid blant nordmenn ute, opplysningstjenesten, våre kunstneres og vitenskapsmenns innsats som viser Norges profil verden over, det forberedende juridiske arbeid som skal sikre at oppgjøret etterpå kommer til å foregå i former som sømmer seg et kulturfolk osv. Sist, men ikke minst må nevnes den heldige hånd norsk utenriksledelse og diplomati har hatt i disse bevegede tider; vi har lykkelig unngått rivninger med andre av de forente nasjoner, vi møtes med like stor sympati og tillit i Washington som i Moskva, London og andre hovedsteder og utenriksministerier. Og når det gjelder våpenstillstandsbetingelsene, administrasjonen av Norge i overgangstiden, fredsmålene osv., er alle spørsmål av betydning for Norge løst på en måte vi har all grunn til å være tilfreds med. Det er ikke det minste

NS-lærebøkene på trappene - foreldre, vær på vakt!

Skolestriden på Ullern er forsåvidt bilagt som de utviste klasser er tatt inn igjen og den omstridte nye, tyske lærebok er lagt vekk - til etter jul. (Tysklæreren, lektor Bøe, sitter imidlertid fremdeles fengslet.) Lærerpersonalet har fått beskjed om at fra nyttår skal boken tvangsinnføres ved alle skoler. Dette gjelder også "biskop" Frøylands forklaring, som presenteres for oss i gult, stivt bind med rødt solkors på midten. Interessant er det å legge merke til at i forklaringen til det 4. bud er setningen om at "Du skal ære Føreren" som stod i forrige opplag, sløyfet. Slutten, som er det mest groteske i hele boken er imidlertid bibeholdt. Og allikevel er forklaringen som skal komme istedet for Berggravs - glem ikke det! - ingenting imot den ovennevnte tyske lærebok, propagandamessig sett. Vi vil på det varmest anbefale, først og fremst alle foreldre, men også andre, å lese den. Den er meget instruktiv. Det er blitt sagt fra NS-hold at lærerne eventuelt kan få slippe å gjennomgå de taler av Hitler og Goebbels som fins i boken og som har vakt slik forargelse - fordi de er politikk. Men alt det andre stoffet? Som ikke er annet enn propaganda for tyskhet og nasisme, om det står aldri så meget v.Kleist og andre berømte klassikeres navn under.

Foreldre må være klar over at til nyttår blusser striden opp pånytt. Da må de ta et tydelig standpunkt. Det nytter ikke å skyte seg inn under at "det er så kort tid igjen" og at "saken er for liten". Saken er ikke liten. Tvertom er den meget alvorlig. Lærerne er fullt opptatte på det - de akter ikke å gi seg, men vil uredde ta kampen opp om igjen. For andres barn, våre barn. Trass i alt de har gjennomgått og hva det utsetter seg for. Ingen mor eller far må svikte i denne kamp.

Foreldre - stå fast sammen med lærerne i kampen for barna våre!

vVv

30. november 1943.

Siden unntagelsestilstanden og mordene på Hansteen og Wikstrøm i september 1941 har intet gjort så dypt inntrykk på det norske folk som den brutale stengning av Universitetet og arrestasjonen av omkring 1300 studenter og universitetslærere. Dagen vil stå som den svarteste i Universitetets lange historie. Nesten på slaget 11 om formiddagen bl Universitetet, alle dets institutter og samlinger, i byen, på Blindern, på Tøyen, Universitetsbiblioteket, Deichmann, Rikshospitalet, Ullevål sykehus og studenterhjemmene omringet av gestapo og tyske polititropper med maskingeværer, automatvåpen og håndgranater. Alle porter ble stengt og de tilstedeværende studenter og lærere drevet sammen.

Unge mennesker og tildels andre som befant seg på Universitetets område og i de tilstøtende gater som vrimlet av civilklædte gestapo ble uten videre arrestert og jaget inn i Universitetshaven, der de ble beordret til å stå stille med ansiktet til muren i 10 graders kulde og 20 cm. sne. Dette varte ca. 3 timer mens stadig nye arrestanter ble ført inn fra Karl Johan, Stortingsgaten og de tilstøtende gater. Da Universitetshaven var nesten full, ble det gitt ordre til at studentene skulle stille opp for seg og de øvrige arrestanter fikk etter å ha vist legitimasjonspapirer beskjed om å løpe ut av haven.

Jakten etter studentene fortsatte imidlertid utover dagen og natten i deres hjem, på stasjoner og tog. Hele natten gjenlød gatene av motorsykkeldur og allerede neste dag streifet bevæpnete tyske patruljer og hird omkring på jagt i Nordmarka. Studenter og universitetsfolk var lyst fredløse.

30. om aftenen ble de arresterte sendt avsted, de fleste til Stavern, en del til konsentrasjonsleiren Berg ved Tønsberg der de studenter og professorer som var arrestert på foranledning av NS den 15. oktober, allerede oppholdt seg. I Stavern ble studentene anbragt i en brakke som var tømt for russiske fanger samme morgen. 8 dager senere

ble plutselig omkring 250 studenter plukket ut og fikk ordre til å gjøre seg reiseklar. Ingen - hverken innenfor eller utenfor piggtråden - var i tvil om reisens mål da de utpekte studenter om kvelden under streng bevoktning forlot Stavern og marsjerte ut i natten, - et syn som betok alle. Som et øyenvidne uttrykte det: "Det var som å se en pulsåre som randt og randt - kjernen av Norges ungdom på marsj mot Gud vet hvilken skjebne." - Neste morgen 9. desember, ble henimot 300 studenter sammen med omkring 800 fanger fra Grini og Falstad sendt med båt til Tyskland.

Av de gjenværende studenter og lærere er de siste dager henimot 200 løslatt. De øvriges skjebne er foreløbig uviss. -

---

Det brutale overgrep på Universitetet er et eklatant brudd på all folkerett, ufattelig for et folk som inntil for snaue fire år siden levet i et sivilisert samfunn der lov og rett hersket. I den erklæring Rediess etter oppdrag av Terboven leste opp i Aulaen heter det at studentene deltok i sabotasjehandlinger som "nådde sitt toppunkt ved den slyngelaktige brannstiftelse i denne aula". Men Rediess vet like godt som oss, ja meget bedre! - at det ikke var norske studenter som var ansvarlige for den skjendige provokasjon. -

---

Universitetet er stengt. Det ble resultatet tiltross for at det like til det siste fantes enkelte professorer som var naive nok til å tro at det ennå går an å oppnå noe gagnlig for land og folk ved å drive forhandlinger med NS og tyskere. Vi håper at de forhandlingssyke professorer nå i den 13. time tar lærdom av sine erfaringer og ikke atter lar seg lokke til forhandlinger som - såvidt utenforstående kan se - bare vil føre til nye vanskeligheter for Universitetet.

Arrestasjonen av studentene og universitetslærerne har utløst protester og sympatiuttalelser over hele den civiliserte verden. Særlig sterk og medfølende har reaksjonen vært i Sverige der enddog utenriksminister Günther fant det opportunt å gjøre forestillinger hos den tyske sendemann. Dette foranledigiet et - selv for Ribbentrop å være - ganske usedvanlig uforskammet svar. Hvorvidt det gode forhold mellom de to utenriksministre dermed er gjenopprettet, er i det øyeblikk dette skrives ennå uvisst.

vVv

Dette er NS.

Flere og flere NS-folk hjelper nå det tyske sikkerhetspoliti med angiveri og på annen måte. En av dem er den ca. 20-årige Oddvar Klempe som bl.a. har forhørt gamle skolekamerater. Han slår til å begynne med an en genytlig og kameratslig tone som den angivne ikke svarer på og dermed legger han helt om til rene tyske metoder. Endel av NS-folkene i gestapos tjeneste brukes til å "mykne opp" de folkene tyskerne så skal overta. De begynner med å betro de norske ofrene at det er best de tilstår både av hensyn til seg selv og familien, for da er tyskerne medgjørlige og hyggelige. - Tyskerne vet så mye om Dem og Deres tilfelle at det lønner seg å tilstå og fortelle, fortsetter gjerne ulvene i fåreklær. For De vet, sier de, tyskerne har midler til å få sannheten frem, de kan jo brenne neglene på Dem til å begynne med. Det er mye bedre å tilstå. -

vVv

NS-Societetsnytt:

Bøddelen, statspolitibetjent Dønnum, skal skilles. Hans kone og to døtre er ikke NS, bare hans håpløse 16-årige sønn. Dønnum var som kjent med på å drepe sportsfolkene Salvesen og Aubert sammen med bøddelen Toftebergsen omkom ved attentatet i Henrik Ibsensgt. da stats-

politiets kvarter gikk i luften.

vVv

Russen i Oslo har fått et cirkulære om at alle tilstelninger er forbudt iår som ellers, selv i hjemmene er det ikke tillatt for russen å møtes. Alle tegn og merker er også forbudt og politiet vil påse at forbudet overholdes.

vVv

NS og tyskernes presseklubb i Chat Noir-gården er som kjent flott utstyrt med ca. 15 malerier av norske, hollandske, franske og belgiske kunstnere pluss en byste fra Trondheims domkirke som var evakuert til Nasjonalgalleriet. Lederen for denne "presseklubben" er nasisten Doery Smith i Aftenposten. Blant de 5-6 store rummene ilklubben er også hans private kontor bl.a. med privat brennevinsskap. Da Quisling var på innvielsesfesten for en tid siden, måtte Smith åpne brennevinsskapet forat statspolitiets 20 mann kunne overbevise seg om at det ikke fantes mer eksplosive ting i skapet. Det ble også lett etter farlige saker og ting under gulvteppene før den populære "fører" kunne slippes inn. Smith har "samlet" inn 300.000 kr. til sin "presseklubb". En kan jo lett regne ut hvordan denne innsamlingen har foregått. For tiden beslagleggeg flere og flere formuer.

vVv

Det viser seg at mange frontkjempere ikke ønsker å vende tilbake til østfronten etter utstått permisjon. Forleden skulle tyskerne og statspolitiet hente en frontkjemper som nektet skipsarbeid. Mannen låste ikke opp og tyskerne ropte da inn til ham at åpnet han ikke på minuttet, skjøt de. Mannen åpnet fremdeles ikke og tyskerne var ikke sene i vendingen. Låsen ble skutt istykker.

vVv

På Bulla kino var det forleden stor oppstandelse. Hirden hadde gått til angrep på barn og ungdom med røde skjerf. Politiet ble tilkalt, tok med seg etpar hird som var de verste bråkmakerne og plukket med seg noen skjerf. Det er gitt ordre til politiet at hirden skal arresteres når den forsøker seg på slike tiltak på egen hånd. Det er samtidig sagt fra at når to eller flere går sammen og har knyttet røde skjerf utenpå jakken eller frakken, blir det å betrakte som demonstrasjon.

vVv

"Minister" Blehr er som kjent falt i dyp unåde og utnevnelsen av storsvindleren Whist til ekstraminister med myndighet over godseieren fra Nesøya var bare en bekreftelse på det alle visste, at Blehrs dager er talte, selvom han nok enda en stund kan tenkes å hete minister i navnet. For et år siden fikk Blehr lov til å bringe det norske folk julens glade budskap, om ekstrarasjonene. Det var 250 gram renskåret kjøtt, en halv kg. erter -- men på brødklippene -- 300 gram sirup og endelig en flaske brennevin. Disse storstilte gaver ble slynget ut over det plyndrede norske folk sammen med en lovprisning av tyskernes enestående storsinn. Iår har man nektet Blehr denne fornøyelse. Først tok Whist fra ham helflasken brennevin ved å kunngjøre den selv, deretter tok Fretheim fra ham alt snakket om det tyske korn som berger oss fra sultedøden, og til slutt presenteres så årets nye julepresanger for det forventningsfulle folk i en liten notis uten navns nevnelse og billede. Og dog er det gjevt hva næringsdepartementet kan by oss ekstra. Først 350 gram kjøtt eller kjøttdeig for byer og industristrøk (250 på landet), etter at hele høsten har vært totalt kjøttløs. Ingen erter, men en hel kg. havremel, og så det beste av det altsammen. Vi får allesammen hver en eske sardiner å sette på julebordet. Så blir det jul allikevel.

Knut Hamsun skrev 17. mai iår følgende hilsen til Fritt Folk: "Jeg synes det går riktig godt nu: ubåtene arbeider jo natt og dag, Europa har gjort seg rede, innen et par uker vil vi vel spørre nytt fra østfronten og innen en måned har Japan rørt på seg".

vVv

Aftenposten 10. okt. 41: Felttoget i øst avgjort. Sovjetrussland militært sett likvidert, og armeen vil ikke kunne rekonstrueres. (Rikspressesjef Dietrich.)
Aftenposten 6. des. 43: Bolsjevismen lar seg ikke bekjempe med blekk. Reichspressechef Dietrich imøtegår fiendens agitatoriske storoffensiv.

vVv

Ålesund: For kort tid siden ble tyskerne i Ålesund oppskremt av en karbidbil som smalt livlig under kjøringen. De trodde det ble skutt. Flere mitraljøser ble stillet opp ved broen. Like etter ble en drosjebil stanset. Den gled lett på det glatte føret og kom bort i en tysker med skjermen. Sjåføren ble dratt ut av bilen og skutt på stedet. Tyskerne på den andre siden av broen trodde at det var kamp og åpnet ild. Gestapo kom til og fikk det nokså hett da tyskerne også skjøt på dem. Flere tyske soldater ble såret og drept. Noen få norske ble lettere såret. Sjåføren døde straks.

Kristiansund N.: I Kristiansund var det for noen uker siden et dynamittattentat mot en kafe som bare søkes av tyskere og gatepiker. Samme aften ble en sperring revet. Forøverne viste seg å være tyskere.

Løkken Verk: For en tid siden ble 5 av Thamshavns 7 lokomotiver sprengt i luften og totalt ødelagt av engelske tidsinnstillete bomber, som var plasert under vognene. Som kjent utføres svovelkis fra Thamshavn. - Ødeleggelsen betyr et stort tap for tyskerne, da en eventuell erstatning av materiellet vil ta lang tid.

vVv

Ingen må kjøpe bøker fra disse NS-forlagene: Blix, Stenersen, Gyldendal, Fonna, Norden, Viking, Kamban, Centralforlaget, Atlantic. Se på bøkene fra hvilket forlag de kommer.
Ingen må kjøpe kaker eller bakervarer i Kakebua, da innehaversken, Dora Bull er medlem av NS og yter direkte bidrag til Fritt Folk. Kakebua har utsalg følgende steder: Kirkev. 64, Fr.Stangsgt. 46, Stortingsgt. 26 og Drammensvn. 4.

vVv

Advarsel.

Statspoliti og gestapo sender i provokatorisk øyemed flyveblad og aviser i posten. Mottagere må vise den ytterste forsiktighet med postforsendelser fra ukjent avsender.

NS forsøker også å skape splid på hjemmefronten og mellom nordmenn hjemme og ute ved å sende ut falske aviser med løgnaktige beretninger om misnøye og angivelige motsetninger.

Vi går ut fra at ingen lar seg bedra av disse plumpe forsøk på å skape uenighet mellom gode nordmenn. Artiklene er i alminnelighet så slette, dilletantiske og fulle av selvmotsigelser at de avslører seg selv som NS-produkter.

vVv

Vi slutter vårt siste nummer dette år med å ønske våre lesere vel møtt igjen i

1944 - SEIERENS og FREDENS ÅR!